

Alþingi
Erindi nr. Þ 140/1963
komudagur 26.4.2012

Umsagnir Landsbankans um frumvarp til laga um stjórn fiskveiða og frumvarp til laga um veiðigjöld

Kynning fyrir atvinnuveganefnd Alþingis 24. apríl 2012

Hallgrímur Ásgeirsson

FORSTÖÐUMAÐUR LÖGFRÆÐIRÁÐGJAFAR

Daníel Svavarsson

FORSTÖÐUMAÐUR HAGFRÆÐIDEILDAR

Björn Pétursson

FORSTÖÐUMAÐUR ENDURSKIPULAGNING EIGNA

Efnisyfirlit

- » Umsögn Landsbankans um frumvarp til laga um stjórn fiskveiða (heildarlög), 657. mál.
- » Umsögn Landsbankans um frumvarp til laga um veiðigjöld, 658. mál.

Umsögn Landsbankans um frumvarp til laga um stjórn fiskveiða (heildarlög), 657. mál.

Of rík tilhneiging til að færa aflahlutdeildir yfir í flokk 2

- » Að mati Landsbankans eru rekstrarforsendur og nýting aflaheimilda í flokki 1 hagkvæmari en í flokki 2.
  - » Nýtingarréttur og rekstrarumhverfi útgerðar sem byggir á aflahlutdeildum í flokki 1 eru til lengri tíma og stöðugri en í flokki 2.
  - » Nýting aflaheimilda í flokki 1 er því betur til þess fallin að efla heildarhagsmuni þjóðarinnar.
- » Skipting heildarafla í flokka 1 og 2 ef heildarafli verður aukinn umfram tiltekin viðmið – stríðir gegn sjónarmiðum um sanngirni og samkvæmni við úthlutun heildarafla.

Takmarkanir á framsali aflahlutdeilda draga úr hagræðingu og skerða möguleika á fjármögnun

- » Sérfræðingar í auðlindahagfræði eru almennt sammála um að framsal aflaheimilda gegnir lykilhlutverki í að auka hagkvæmni af takmarkaðri auðlind til lengri tíma litið.
- » Með framsali eru skapaðar forsendur fyrir því að hagkvæmari rekstur taki við af óhagkvæmari rekstri.
- » Reynslan sýnir að framsal aflahlutdeilda hefur verið drifkraftur þeirrar miklu hagræðingar sem orðið hefur í íslenskum sjávarútvegi undanfarna áratugi og þannig stuðlað að verulega aukinni arðsemi.
- » Skerðing aflahlutdeildar um 3% við aðilaskipti að fiskiskipi eða við flutning aflahlutdeildar og ráðstöfun í flokk 2 – virkar hamlandi á framsal aflahlutdeilda, dregur úr hvata til hagræðingar, skerðir forsendur fyrir rekstri, veikir möguleika á fjármögnun og leiðir til óhagkvæmni.

Bann við framsali árið 2032 er sérstaklega varhugavert

- » Heimild til framsals aflahlutdeilda á að falla niður við upphaf fiskveiðiársins 2032.
- » Forsenda fjármálafyrirtækis fyrir fjármögnun í útgerð er alla jafna sú að hægt sé að leita fullnustu í veðsettu skipi og fá framselda með skipinu aflahlutdeild sem ráðstafað hefur verið til skipsins.
  - » Ekki virðast vera forsendur fyrir slíkri fullnustu eftir 2031.
  - » Þá virðist ljóst að verðmæti þeirra veðtrygginga sem felast í þeirri aflahlutdeild sem ráðstafað hefur verið til veðsettra skipa myndi lækka um leið og frumvarpið yrði samþykkt.
  - » Verðmætið myndi síðan rýrna ár frá ári eftir því sem tíminn liði og hverfa með öllu árið 2032.

Frumvarpið felur í sér hættu á óæskilegum pólitískum afskiptum

- » Tillögur að heimildum ráðherra til að ákveða ráðstöfun aflahlutdeilda og aflamarks í flokki 2.
  - » Heimild til að ráðstafa tilteknu magni aflahlutdeilda sem ríkið hefur yfir að ráða samkvæmt flokki 2 til að stuðla að nýliðun með útgáfu nýrra nýtingarleyfa (útboð eða svæðisbundin úthlutun).
  - » Heimild til að skilyrða hluta ráðstöfunar á aflamarki sem fer um kvótaþing við útgerðir á tilteknum svæðum að bundnum nánari skilyrðum.
  - » Heimild til að ráðstafa aflamarki í botnfiski til að mæta áföllum sem fyrirsjáanleg verða vegna verulegra breytinga á aflamarki einstakra tegunda.
- » Að mati Landsbankans fela slíkar heimildir í sér hættu á að ráðstöfun auðlindarinnar verði byggð á skammtímasjónarmiðum sem muni skaða heildarhagsmuni þjóðarinnar þegar til lengri tíma er litið.

Aðrar athugasemdir

- » Heimild til að tilkynna um fyrirhugaðar grundvallarbreytingar eða brottfall nýtingarleyfis (þegar fimm ár eru liðin af tímalengd leyfis) að fengnu samþykki Alþingis í formi þingsályktunartillögu - getur skapað óvissu.
- » Heimild til að vísa ágreiningi um endurgjald ríkisins fyrir aflahlutdeildir til gerðardóms – kann að hafa hamlandi áhrif á framsal aflahlutdeilda og trufla eðlilega verðmyndun - ætti einungis að eiga við til varnar málamyndagerningum.
- » Óljóst hvaða forsendur eiga að liggja til grundvallar skiptingu aflamarks samkvæmt aflahlutdeild í flokki 2 milli úthlutunar á kvótaþingi, til strandveiða og til annarra ráðstafna.
- » Tekjur sem aflað er við ráðstöfun aflamarks úr flokki 2 skulu renna í sérstakan sjóð á vegum ráðherra sem ráðstafað skal úr samkvæmt reglum sem ráðherra setur – hvetur til tilfærslu aflahlutdeilda úr flokki 1 í flokk 2 – óeðlilegt fyrirkomulag að mati fjármálaráðuneytisins.

Umsögn Landsbankans um frumvarp til laga um veiðigjöld, 658. mál.

Sjónarmið um skattlagningu í sjávarútvegi

- » Landsbankinn er almennt sammála því að veiðigjald eigi að vera *hóflegt* vegna auðlindarentunnar sem til staðar er í greininni.
- » Forsenda fyrir slíkri gjaldtöku er að ekki skapist neikvæðir hvatar sem á endanum eyða umframari sem tekist hefur að byggja upp í sjávarútvegi á undanförunum árum.
- » Sú hækkun gjaldsins sem lögð er til í frumvarpinu er það mikil að veruleg hættu er á að stefnt sé í voða þeirri uppbyggingu og þeim árangri sem náðst hefur á undanförunum árum í veiðum, vinnslu og markaðsstarfi erlendis, auk nýsköpunar í afleiddum greinum.

Hlutfall af stofni til útreiknings á sérstöku veiðigjaldi er of hátt

- » Lagt er til að álagning sérstaks veiðigjalds verði mjög umfangsmikil og fari upp í 70% af samtölu reiknaðrar rentu á þremur árum.
- » Útreikningar Landsbankans benda til þess að slík gjaldtaka muni ekki ganga upp í ljósi stöðu íslensks sjávarútvegs í dag.
- » Slík gjaldtaka myndi leiða til fjöldagjaldþrota.
- » Með svo umfangsmikilli gjaldtöku er auk þess verulega dregið úr getu og vilja fyrirtækja til nýfjárfestinga, nýsköpunar og vöruþróunar.

Gjald er lagt á veiðar en renta veiða og vinnslu er metin saman

- » Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að auðlindarenta sé reiknuð bæði á veiðar og vinnslu.
- » Að mati Landsbankans er ekki rétt að reikna fulla rentu á vinnslu þar sem vinnslufyrirtæki geta skilað umframhagnaði án þess að það skýrist að nokkru leyti af þeirri auðlindarentu sem er til staðar í veiðum.
- » Slíkur umframhagnaður kann að koma til vegna góðs orðspors, mikillar skilvirkni, hagkvæmni í rekstri og/eða annarra þátta.

Varasamt að fastsetja mat á reiknaðri ávöxtun rekstrarfjármuna út frá sögulegum gögnum

- » Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að reiknuð ávöxtun rekstrarfjármuna vegna veiða sé 8% en 10% í vinnslu.
- » Mikilvægt er að vandað sé til útreikninga á ávöxtun þannig að tekið sé fullt tillit til áhættu í greininni, lánskjara, aðgengis að fjármögnun í erlendri mynt, seljanleika eigna og rekstraráhættu.
- » Vanmat á ávöxtun leiðir til þess að auðlindarentan í greininni verður ofátæfluð og gjaldtaka ríkisins því óhófleg.
- » Óvarlegt er að fastsetja í lögum til lengri tíma ákveðið viðmið um reiknaða ávöxtun í veiðum og vinnslu þar sem þessi liður getur verið mjög breytilegur yfir tíma og tekur m.a. mið af ýmsum ytri þáttum, svo sem almennu áhættuálagi á fjárfestingar á Íslandi.

Meðferð á verðmati rekstrarfjármuna

- » Gert er ráð fyrir að launakostnaður sé að fullu frádráttarbær frá stofni veiðigjalds.
- » Þar með skapast hvati til aukinnar notkunar vinnuafls á sama tíma og dregið er úr hvata til fjárfestingar í aukinni sjálfvirkni og tæknivæðingu.
- » Mikilvægt er að kostnaður vegna mismunandi rekstrarþátta sé metinn með sambærilegum hætti svo ekki skapist óþarfa hvatar sem leiða til óhagkvæmni í greininni til lengri tíma litið.

Hvati til óhagkvæms smárekstrar

- » Gert er ráð fyrir að sérstakt veiðigjald greiðist ekki af fyrstu 30 þorskígildistöðum á hvert skip og að hálf gjald greiðist af næstu 70 þorskígildistöðum.
- » Þessi ráðstöfun hvetur til óhagkvæms smárekstrar í greininni.
- » Tölur Hagstofunnar sýna að rekstur minni báta hér á landi er almennt óhagkvæmari en þeirra sem stærri eru.
- » Þetta er því til þess fallið að skerða heildarafkomu þjóðarbúsins af takmarkaðri sameiginlegri auðlind þjóðarinnar

Mat á fjárhagslegum áhrifum frumvarpsins

- » Áhrif á sjávarútvegsfyrirtæki.
- » Áhrif á Landsbankann.

Forsendur útreikninga áhrifa frumvarpsins

- » Skoðuð er afkoma 124 sjávarútvegsfélaga - skipt í 2 stærðaflokka.
  - » Stór sjávarútvegsfélög, alls 41 (41 stærstu félög landsins).
  - » Lítil og meðalstór, alls 83 fyrirtæki.
  - » Um 90% af heildarúthlutun aflaheimilda kvótaárið 2009-2010 úthlutun.
- » Rekstrarhagnaður (EBIT) metinn út frá hagnaði fyrir afskriftir og fjármagnskostnað (EBITDA) úr ársreikningum 2010 að frádreginni fjárfestingarþörf.
  - » Viðmiðunarárið 2010 var gott rekstrarár í sjávarútvegi => Óvissa er nokkur í mati á rekstrarafkomu.
  - » Árleg fjárfestingarþörf litlu og meðalstóru félagana (83 félög) var áætluð 20% af EBITDA.
  - » Fjárfestingarþörf stærri fyrirtækja var metin sú sama og afskriftir fastafjármuna í ársreikningum.
=> Fjárfestingarþörf hugsanlega vanmetin.

Forsendur útreikninga áhrifa frumvarps (frh.)

- » Rekstrarhagnaður (EBIT) leiðrétt m.v. hækkun veiðigjalds (6,44 kr. árið 2010).
  - » 10,03 kr. almennt gjald, 50,36 kr./þíg.kg. sérstakt gjald fyrir bolfisk og 78,29 kr./þíg.kg. gjald fyrir uppsjávarfisk.
  - » Afsláttur af sérstöku veiðileyfagjaldi fyrstu tvö árin, sbr. frumvarpið (0,6/0,65) tekinn inn í útreikninga.
  - » Ekkert gjald er tekið af fyrstu 30 þíg.tn/skip hvers félags, 1/2 gjald af næstu 70 tn, fullt veiðigjald af úthlutun umfram 100 þíg.tn/skip.
- » Áhrif á greiðslugetu félaganna m.v. rekstrarhagnað (EBIT) 2010 reiknuð:
  - » Vextir áætlaðir út frá 5% álagi ofan á 8,5 ára EURIBOR SWAP vexti (2%).
  - » Jafnar afborganir í 20 ár.

Forsendur útreikninga áhrifa frumvarps (frh.)

- » Ekki lagt mat á áhrif takmörkunar á framsali, 3% gjaldi við framsal og/eða annarra áhrifaþátta í frumvarpi til laga um stjórn fiskveiða að 5,3% skerðingu annarra tegunda en þorsks, ýsu, ufsa og steinbíts undanskilinni.
- » Áhrif skulda og veðsetningar hjá öðrum fjármálastofnunum voru metin. Veðröð var skoðuð og afskrift bankans reiknuð með tilliti til veðréttar bankans.
- » Miðað var við óbreyttan greiðsluvilja sjávarútvegsfyrirtækja.

Vænt fjárhagsleg áhrif á sjávarútvegsfyrirtæki

- » Af þeim 124 fyrirtækjum sem voru í úrtakinu voru 74 fyrirtæki ekki talin geta staðið við núverandi greiðsluskuldbindingar sínar verði frumvarpið um veiðigjöld samþykkt.
- » Stöðugildi hjá þessum 74 fyrirtækjum eru tæplega 4.000 talsins.
- » Þau félög sem geta staðið við sínar skuldbindingar eru skv. mati bankans 40 fyrirtæki af 83 litlum og meðalstórum og 10 félög af 41 stærstu.
- » Ef horft er til einstakra flokka sjávarútvegsfyrirtækja (ekki stærðarflokka) yrðu áhrifin alvarlegust á bolfiskútgerð og því næst bolfiskútgerð/vinnslu.
- » Þau félög sem stunda uppsjávarfiskvinnslu eru líklegust til að standa við skuldbindingar sínar.
- » Áhrifin yrðu alvarlegust á Reykjanesi, Vesturlandi, Vestfjörðum og á höfuðborgarsvæðinu.

Vænt fjárhagsleg áhrif á Landsbankann

- » Útlit er fyrir að bankinn muni þurfa að afskrifa um 31 milljarð króna af bókfærðu virði lána verði frumvarpið um veiðigjöld samþykkt í núverandi mynd.
- » Af 31 milljarðs áætluðum afskriftum eru ríflega 98% skuldanna vegna fjárfestinga í kjarnastarfsemi en 1,5% vegna fjárfestinga í óskyldum rekstri/fjármálagerningum.
- » Verg niðurfærsla lána yrði mun hærrí þar sem nú þegar hefur verið færð varúðarniðurfærsla fyrir hluta viðkomandi lána.

Samantekt

» Frumvarp til laga um stjórn fiskveiða

- » Mælt með að tillögur frumvarpsins verði endurskoðaðar til samræmis við þær athugsemdir sem raktar eru í umsögninni.

» Frumvarp til laga um veiðigjöld

- » Mælt með að endurskoða frumvarpið frá grunni þar sem tillögur þess muni hafa alvarleg áhrif á stöðu sjávarútvegsfyrirtækja hér á landi og samfélagið allt.
- » Landsbankinn lýsir yfir áhyggjum af þeim áhrifum sem samþykkt frumvarpsins hefði á fjárhagsstöðu bankans.
- » Hafa verður í huga að á bankanum hvíla miklar skuldbindingar sem fela í sér áhættu fyrir íslenska hagkerfið ef fjárhagsstaða bankans veikist verulega.
- » Þá verður ríkið fyrir beinu tjóni sem stór hluthafi í bankanum verði frumvarpið að lögum.

